

Årsrapport 2024

Verdighetsenteret
KOMPETANSE FOR EN VERDIG ALDERDOM

ÅRSRAPPORT 2024 VERDIGHETSENTERET

Ansvarlig utgiver: Silje B. Eikemo
Redaksjonen avsluttet mars 2024
Design: PART
Trykk: Aksell

Foto:

Ingerid Jordal: forside, s. 7, 11, 16, 22
Silje Kristine Robinson: s. 9
Heidi Henriksen: s. 25
Martin Lundsvoll: s. 26, 28, 30
Verdighetsenteret: Øvrige bilder

Innhold

Stiftelsen verdighetsenteret	4
------------------------------	---

Fagområder og etterutdanninger	6
--------------------------------	---

Etterutdanninger og kurs	8
--------------------------	---

Annen fagformidling og samarbeid	14
----------------------------------	----

Fagutvikling, forskning og nettverk	16
-------------------------------------	----

Nettverk	18
----------	----

Publikasjoner og øvrig formidlingsarbeid	20
--	----

Opinionsdannelse	22
------------------	----

En stemme for både eldre og 'de gamle'	24
--	----

Media og kommunikasjon	29
------------------------	----

Organisasjon	31
--------------	----

Stiftelsen Verdighetsenteret

– kompetanse for en verdig alderdom

SAMFUNNSOPPDRAGET

Verdighetsenteret er et nasjonalt kompetanse-senter innen eldreomsorg. Et tverrfaglig team formidler og utvikler kunnskap om palliasjon, frivillighet og kultur, praktisk implementering og akuttmedisin. Vi har et særlig fokus på etikk og kommunikasjon, og den økende andelen personer med demens. Senterets arbeid retter seg mot helsepersonell, frivillighetskoordinatorer, frivillige, sårbare gamle og deres pårørende, beslutningstakere, politikere, samfunn og media. Senteret etablerer og deltar i nettverk og samarbeidsprosjekter som bidrar til dette.

STYRET OG ANSATTE

Styret i Stiftelsen Verdighetsenteret har i 2024 hatt følgende sammensetning: Anne-Grete Strøm-Erichsen (leder), representanter fra de fire stifterne: Harald Hauge (Norges Røde Kors), Henriette Høyskel (Helle Bennetts Allmennyttige Fond), Iren Mari Luther (Fagforbundet) og Marit Schjøtt (GC Rieber Fondene), samt Irene Aasmul som ansattvalgt styremedlem. Det er i løpet av året blitt avholdt 5 styremøter.

Verdighetsenteret hadde ved årets slutt 18,8 årsverk.

Verdighetsenteret er samlokalisert med VID vitenskapelig høgskole og Haraldsplass Diakonale Sykehus, i moderne kontorlokaler i Haraldsplass helsecampus.

ØKONOMI

Verdighetsenteret har siden 2011 vært finansiert over statsbudsjettet. I 2024 fikk senteret 23,6 millioner kroner i statlige øremerkede tilskudd til utdanning av frivillighetskoordinatorer og helsepersonell innen eldreomsorgen.

Til prosjektet Sistehjelp har Verdighetsenteret mottatt støtte fra GC Rieber Fondene og Helle Bennetts Allmennyttige Fond.

HISTORIKK

Verdighetsenteret er en videreføring av det nasjonale prosjektet Hospice og Palliative Care for gamle (1998–2002) og det europeiske prosjektet ved Universitetet i Wien, Würde im Alter (2003–2006): En verdig alderdom – en livsgaranti.

Stiftelsen Verdighetsenteret – Omsorg for gamle ble opprettet i 2009. De fire stifterne er: Norges Røde Kors, Fagforbundet, GC Rieber Fondene og Helle Bennetts Almennyttige Fond.

VERDIGHETSENTERET GJENNOM ÅRET

2024 har vært et år preget av aktivitet og viktige milepæler for Verdighetsenteret. Gjennom våre etterutdanninger har vi spredt fagkompetanse til helsepersonell og ledere av frivillige over hele landet. I tillegg har vi nådd flere tusen gjennom ulike fagformidlingstiltak som fagdager, kurs, foredrag og arrangementer. Senteret har vært en aktiv bidragsyter med rådgivning og veiledning innen våre fagområder, og vi har levert innspill på flere høringer.

Verdighetsenterets satsingsprosjekt Sistehjelp har hatt en positiv utvikling gjennom året. Over 200 personer fra ulike deler av landet har fått økt kunnskap om omsorg i livets slutfase, og vi har gjennomført vårt første kurs for kursledere. Disse engasjerte deltakerne, som representerer både enkeltpersoner, foreninger og lag, vil nå videreformidle kurset i sine lokalsamfunn.

Med den demografiske utviklingen, som innebærer flere eldre og en ytterligere mangel på helsepersonell, blir tiltak som styrker eldreomsorgen mer nødvendige enn noensinne. Verdighetsenteret mener at en helhetlig tilnærming, der helse- og omsorgstjenester, frivilligheten og sivilsamfunnet spiller nøkkelroller, er avgjørende. Gjennom vårt arbeid har vi bidratt til å styrke alle disse områdene.

Verdighetsenteret er stolte av de resultatene som ble oppnådd i 2024, og ser frem til videre fagformidling, fagutvikling og samarbeid med relevante fagmiljøer og kommuner for å realisere senterets visjon om en verdig alderdom for alle.

En verdig alderdom for alle

VERDIGHETSENTERETS VISJON

Fagområder og etterutdanninger

Sårbare gamle og deres pårørende skal møtes med verdighet, respekt og omsorg. Vi vektlegger sosial integrering og solidaritet, likeverd og gode holdninger, faglig og personlig kompetanse

VERDIGHETSENTERETS VERDIGRUNNLAG

Etterutdanninger og kurs

Verdighetsenteret forstår omsorg ved livets slutt for sårbare eldre som en kontinuerlig innsats med et lengdeperspektiv der det ikke utelukkende handler om de siste timer og dager. Helsepersonell trenger tilstrekkelig kompetanse om aldring, sykdom og sykdomsutvikling, behandlingsmetoder og lindrende tiltak. Vi anerkjenner at omsorg ved livets slutt krever en helhetlig tilnærming med kunnskap om fysiske, psykiske, sosiale, kulturelle og åndelige/eksistensielle behov. Frivillig innsats har en stor samfunnsverdi og er en viktig støttepilar i eldreomsorgen. Kompetanse på frivillighetskoordinering som det bindende leddet mellom kommune og frivilligsektor er bærende for at frivilliges innsats skal kunne være en berikende og viktig ressurs i eldreomsorgen. Kunst, kultur og mulighet til å delta og å skape er for oss også viktig del av omsorgen for sårbare eldre. Evne til etisk refleksjon, kommunikasjon og helhetlig ivaretagelse av den gamle er sentrale tema i all vår fagformidling.

Antall deltagere som har tatt etterutdanninger og kurs ved Verdighetsenteret:

3000

Totalt per november 2024

Akuttmedisinsk- og Palliativ eldreomsorg

Gjennom etterutdanningene *Akuttmedisinsk- og Palliativ eldreomsorg* har flere tusen helsepersonell fått oppdatert kunnskap og praktisk trening gjennom årene. I etterutdanningene formidles nasjonale anbefalinger, retningslinjer, ny forskning og kunnskapsbasert praksis til deltakerne. Begge etterutdanningene vektlegger sentrale forutsetninger for at den gamle skal oppleve en verdig alderdom.

PALLIATIV ELDREOMSORG

Denne etterutdanningen har som mål å øke kompetansen til fagutdannet helsepersonell i møte med sårbare, alvorlig syke og døende gamle og deres pårørende.

AKUTT MEDISINSK ELDREOMSORG

Målet i denne etterutdanningen er å styrke helsepersonell sin kompetanse i møte med alvorlig og akutt syke gamle.

I Bergen får deltagerne øve på praksisnære situasjoner i moderne lokaler ved Senter for simulering og ferdighetstrening.

I 2024 ble det gjennomført seks kull av etterutdanningen *Akuttmedisinsk eldreomsorg* og fem kull av etterutdanningen *Palliativ eldreomsorg*. Totalt har 283 helsepersonell fått faglig påfyll gjennom disse etterutdanningene i løpet av året. Deltakerne er hovedsakelig sykepleiere og helsefagarbeidere som jobber i kommunehelsetjenesten, enten på sykehjem eller i hjemmetjenesten.

Etterutdanningene gjennomføres over seks dager, fordelt på to samlinger. I 2024 ble to av kullene for etterutdanningen *Palliativ eldreomsorg* arrangert heldigital, hvor undervisning, erfaringsutveksling og gruppearbeid ble gjennomført på digitale plattformer i begge samlingene. De resterende ni kullene har blitt gjennomført med én samling digitalt og én samling fysisk. Av disse har tre samlinger blitt gjennomført ved Verdighetsenterets lokaler i Bergen, hvorav to kull i *Akuttmedisinsk eldreomsorg*, og ett i *Palliativ eldreomsorg*.

ETTERUTDANNINGER GJENNOMFØRES LOKALT

De siste årene har vi opplevd en økende etterspørsel fra kommuner som ønsker en kombinasjon av digital undervisning og lokal gjennomføring av etterutdanningene. Denne modellen er både fleksibel og kostnadsbesparende for oppdragsgiver, da deltakerne slipper å reise og overnatte hjemmefra for å få kompetanseheving.

I 2024 ble seks av kullene gjennomført lokalt på oppdrag fra ulike aktører rundt om i Norge. Vi har blant annet samarbeidet med kommunene Tysnes, Rana og Eidfjord, samt gjennomført tre kull i samarbeid med Studiesentre i Vesterålen og Ytre Helgeland.

Å gjennomføre etterutdanninger lokalt har stor verdi, særlig fordi flere ansatte fra samme arbeidsplass og kommune kan oppnå lik kompetanse. På slike oppdrag reiser tre til seks kursholdere fra Verdighetsenteret til kommunene med alt nødvendig utstyr. Helsepersonellet får dermed muligheten til å få faglig påfyll, reflektere sammen med kollegaer, trene på praktiske prosedyrer og simulere pasientsituasjoner på sitt hjemsted. På denne måten bidrar Verdighetsenteret til nasjonal kunnskapsspredning.

I løpet av de siste 17 årene har 993 ansatte fra 162 ulike kommuner i alle landets fylker gjennomført etterutdanningen *Palliativ eldreomsorg*. I 2024 gjennomførte 127 helsepersonell.

Siden oppstart i januar 2017 har 1171 deltagere fra alle landets fylker og 172 kommuner gjennomført etterutdanningen *Akuttmedisinsk eldreomsorg*, av disse 156 deltakere i 2024.

Kommunikasjonskurs for leger

Effektiv og empatisk kommunikasjon er nøkkelen til gode behandlingsforløp, beslutningsprosesser og ivaretagelsen av den syke og dens pårørende. Mange leger som jobber med alvorlig syke og skrøpelige eldre savner et miljø for faglig utvikling og refleksjon over egen praksis. En slik arena fant 40 leger i 2024 på Verdighetsenteret.

Vi har gjennomført fire to-dagers kurs om kommunikasjon ved alvorlig sykdom og livets slutt. Undervisningen veksler mellom korte innlegg med refleksjon og filmsnutter, som gir mulighet til drøfting og ettertanke. Hovedtyngden av bevisstgjøring av egen praksis foregår i simuleringen av kjente og utfordrende situasjoner, som legene møter i sin kliniske hverdag.

Verdighetsenteret har dessuten tatt initiativ til et norsk veiledernettnettverk for kommunikasjon i palliasjon og eldreomsorg.

Den første modulen av veilederkurset ble gjennomført med fem deltakere – hvorav fire av de deltagende legene har spesialisering i kompetanseområde palliasjon.

«Veldig bra kurs, gav mye nyttige redskaper som kan brukes videre.»

«Jeg synes det har vært veldig morsomt og alle i gruppen min har vært engasjert og har spilt veldig bra. Det er også veldig nyttig å trene som pårørende, det hjelper å endre perspektivet og hvordan man kommuniserer seg som lege.»

Leger i rollespill

Etterutdanningen Frivillighet i eldreomsorg

En verdig alderdom avhenger av et lokalmiljø som bryr seg. Å koordinere samarbeid mellom ulike aktører blir stadig viktigere for å få til gode løsninger til det beste for innbyggerne.

Gjennom etterutdanningen *Frivillighet i eldreomsorg* har senteret gjennom 13 år bidratt til lavterskel kompetanseheving i kommunene og frivillig sektor på helse- og omsorgsfeltet. Deltakerne lærer å mobilisere, organisere, følge opp og lede frivillig innsats i eldreomsorgen. Programmet tar også opp tema som godt samspill mellom frivillig og kommunal sektor, juridiske perspektiver og kommunikasjon. Deltakerne får anledning til å utvikle et frivillighetsprosjekt på egen arbeidsplass underveis i etterutdanningen og mottar veiledning på dette. Vi ser at prosjektene gir positive ringvirkninger i lokal eldreomsorg. I 2024 har etterutdanningen fått en helt ny struktur for å kunne gjøre den enda mer relevant for en bredere målgruppe.

DAGSKURS MED FRIVILLIGHETS- FAGLIG TEMATIKK

Verdighetsenteret har utviklet åtte dagskurs med ulike tematikker som gir mulighet for fordypning i relevante fagområder. Fire av disse ble lansert i 2024 og de resterende vil bli lansert i 2025. De fire kursene som er lansert har fokus på samspillet mellom kommunen og frivillig sektor/nærmiljø i eldreomsorgen. Dagskursene kan bygge videre på etterutdanningen *Frivillighet i eldreomsorg*, men kan også gjennomføres som frittstående kurs.

Undervisningen på både etterutdanning og dagskurs kombinerer det praksisnære med innføring i det grunnleggende innen forskning. Verdighetsenteret egne kursledere suppleres med foredragsholdere fra både frivillig og kommunal sektor. Opplegget legger til rette for erfaringsutveksling på tvers av geografi

Alle dagskursene har fått sin egen illustrasjon av rådgiver Maria Veske, her er et eksempel fra dagskurset Verdighetsenterets Samspillmodell.

og fagfelt. I 2024 ble det startet opp to kull av etterutdanningen Frivillighet i eldreomsorg med til sammen 47 deltakere. Siden etableringen i 2011 har 773 deltakere fra alle Norges fylker fordelt på 136 kommuner gjennomført etterutdanningen. I 2024 ble det holdt fire dagskurs med til sammen 47 deltakere fra 18 ulike kommuner hvorav 10 deltakere også deltok på etterutdanningen. Deltakerne på den frivillighetsfaglige etterutdanningen og dagskursene i 2024 tilhører i hovedsak yrkesgruppene frivillighetskoordinatorer, kulturledere og aktivitetskoordinatorer, aktivitetører, miljøarbeider, helsepersonell, ledere, konsulenter og rådgivere.

TEMA SOM ER LANSERT I 2024

Dagskurset *Frivillighet og etikkrefleksjon* gir en innføring i begreper som etikk, verdier, normer og etiske dilemma, belyst med eksempler fra praksisfeltet.

Dagskurset *Verdighetsenterets Samspillmodell* henvender seg til de som jobber med strategisk organisering av samarbeid mellom frivillighet og helse og omsorg i kommunen på et overordnet nivå.

Dagskurset *Hvordan lykkes i rollen som frivillighetskoordinator* går i dybden på koordinatorrollen og tar for seg temaer som brobyggerfunksjon og utfordringer ved rollen som koordinator.

Dagskurset *Prosjektutvikling* gir tidligere deltaker på etterutdanningen Frivillighet i eldreomsorg veiledning i utvikling og utforming av et frivillighetsprosjekt på din arbeidsplass.

Praktisk implementering

Utfordringsbildet i eldreomsorgen er komplekst. Kommunene må tenke nytt, ta i bruk nye løsninger og sikre bedre ressursutnyttelse. Implementering av de nye løsningene krever planlegging og bevissthet for å lykkes. Verdighetsenteret tilbyr etterutdanning i praktisk implementering.

Målet med etterutdanningen er å heve nøkkelkompetansen om implementeringsprosessen, og at deltakerne får økt forståelse og en verktøykasse for å kunne endre praksis på egen arbeidsplass. Etterutdanningen er et tverrfaglig tilbud til ledere og fagansvarlige innenfor helse- og frivillighetsfeltet. Fire samlinger gjennom året gir deltagerne en innføring i prosjekt- og endringsledelse gjennom forskningsbasert teori og praktiske øvelser. Hovedvekten av kunnskapsformidlingen skjer ved å omsette teorien gjennom gruppearbeid, øvelser og refleksjon til praksis.

I 2024 avsluttet vi ett kull på våren, og hadde oppstart på nytt kull tidlig på høsten med 26 påmeldte. Vi ser med glede at flere kommuner sender nye deltager på etterutdanningen etter tilbakemeldinger fra tidligere deltagere. Dette styrker kommunens arbeid mot å bli en lærende organisasjon og få implementeringskunnskapen forankret i helse og omsorgssektoren.

Sistehjelp

For hundre år siden døde nordmenn hjemme «mett av dage». De pårørende var vitne til den gamles alderdom, sykdom og død. De pårørende så at den gamle ble gradvis svekket, både mentalt og fysisk. Når den gamle døde, var de pårørende ofte forberedt, til stede og fikk tatt farvel. Familien fikk erfaring med å gjenkjenne når livet gikk mot slutten. I dag har det offentlige langt på vei overtatt ansvaret for den døende, og de aller fleste dør i en helse- og omsorgsinstitusjon. Samtidig ønsker flere å være lenger hjemme og å dø hjemme. Et dødsfall berører i snitt 9 personer, og å møte mennesker i livets slutfase kan oppleves utfordrende.

Ved å tilby kurset Sistehjelp ønsker Verdighetsenteret å gjenopprette og styrke kunnskapen i befolkningen. På samme måte som man tar et førstehjelpskurs, vil man gjennom Sistehjelp lære hvordan man kan bidra og gi omsorg ved livets slutt.

I 2024 ble det gjennomført 20 Sistehjelpskurs i Norge, og over 210 personer fikk styrket sin kunnskap om døden. I oktober holdt Verdighetsenteret det første kurslederkurset, hvor 10 nye frivillige fikk trening i å gjennomføre egne kurs i sine regioner.

Annen fagformidling og samarbeid

WEBINAR

I løpet av året har Verdighetsenteret gjennomført en rekke webinarer og nådd flere hundre deltakere via vår digitale formidling. Temaene har variert fra styrking av samarbeidet med frivillige i eldreomsorgen til palliasjon og livets slutfase. Deltakelsen har vært høy, noe som reflekterer en sterk interesse for faglig påfyll og kompetanseheving på disse viktige områdene. Gjennom våre digitale plattformer fortsetter vi å nå ut til et bredt publikum og bidra til faglig utvikling på tvers av profesjoner og arbeidsplasser. Som eksempler på noen av webinarne kan vi nevne *Ivaretagelse av frivillige*, *Gammel og skeiv*, *Palliasjon i hjemmet* og *Praktisk implementering*.

Nærmere

5000

personer nådd i annen fagformidling i 2024

SAMARBEID MED HØYSKOLER

I løpet av året har Verdighetsenteret bidratt med undervisning ved flere høyskoler i Bergen. Vi har blant annet undervist sykepleierstudenter på grunnutdanningen, samt studenter på videreutdanningene i palliasjon, demens og alderspsykiatri. I tillegg har vi hatt undervisning for masterstudenter i samhandling og folkehelse.

SAMARBEID MED FAGFORBUNDET

Verdighetsenteret har i mange år hatt et tett samarbeid med Fagforbundet, som også er en av våre stiftere. I løpet av 2024 har det blitt arrangert flere fagdager for Fagforbundets medlemmer, der Verdighetsenteret har bidratt med det faglige innholdet. Noen av disse fagdagene har vært digitale, mens andre har blitt gjennomført fysisk, blant annet på Voss og i Skei i Jølster. I tillegg har Verdighetsenteret bidratt på konferanser i regi av Fagforbundet, inkludert den årlige Storefjellkonferansen, som samler flere hundre deltakere.

SAMARBEID MED HELSE BERGEN

I løpet av fire fagdager fikk 15 helsefagarbeidere fra Helse Bergen undervisning, praktisk øvelse og simuleringstrening i Verdighetsenterets lokaler. Det overordnede temaet var den skrøpelige eldre pasienten, med fokus på både akutte situasjoner og lindring i livets slutfase. Deltakerne fikk blant annet øve på bruk av systematiske observasjonsverktøy og munnstell. I tillegg var forhåndssamtaler og kommunikasjon på tvers av helsetjenestene sentrale temaer som ble grundig gjennomgått.

SAMARBEID MED NORGES FRIVILLIGSENTRALER

Den nye samarbeidsavtalen tar for seg kompetanseutveksling mellom Verdighetsenteret og Norges Frivilligsentraler og styrker et allerede godt samarbeid som er etablert over en årrekke. Norges Frivilligsentraler er en stor og viktig aktør i samspillet mellom kommune og lokalt organisasjons- og lagsliv. Denne samarbeidsavtalen gjør det enda lettere for oss å nå målet om å styrke frivillig innsats i eldreomsorgen fremover.

Daglig leder ved Verdighetsenteret, Silje B. Eikemo, og generalsekretær i Norges Frivilligsentraler, Gijs Mans, som signerer sitt nye samarbeid under Arendalsuka.

SAMARBEID MED NASJONALT KOMPETANSENTER FOR KULTUR, HELSE OG OMSORG (NKHO)

I 2024 har vi undervist på NKHO sin videreutdanning *Kunst og kultur i helse og omsorg* ved Nord Universitet om systematisering av samarbeid mellom kommune og frivillig sektor. Vi deltok også på deres 10-års jubileum med foredraget *En vev av muligheter: Kunst, kultur og frivillighet – Hvordan skape et godt samarbeid med frivillige rundt kulturformidling i eldreomsorgen?* Seminaret samlet forskere, praktikere, politikere og deltakere fra hele landet, og markerte en viktig milepæl i arbeidet med å fremme kulturens betydning for helse og livskvalitet.

SAMARBEIDSPROSJEKT MELLOM KS OG POLSKE KOMMUNER OM LOKAL UTVIKLING

Gjennom EØS-midlene er KS engasjert i et stort prosjekt med polske kommuner om lokal utvikling. Ett av tiltakene er *Experience Sharing Networks* for polske kommuner, hvorav *Senior citizens' policy and local social policy* er ett av nettverkene. Verdighetsenteret deltok med sin ekspertise på nettverksmøte: 14.-15. november 2024 i Włocławek, Polen. Temaet for denne samlingen var Cross-sectoral cooperation, med fokus på samarbeidet mellom kommune og frivillige organisasjoner. Deling av kunnskap, erfaringer og eksempler fra Norge v/ Verdighetsenteret og Kristiansand kommune stod på programmet og vi presenterte blant annet Verdighetsenterets samspillsmodell.

Fagutvikling, forskning og nettverk

Forsknings- og utviklingsarbeidet (FoU) omfatter alle faglige utviklingsaktiviteter ved senteret, med mål om å styrke Verdighetsenteret som et nasjonalt kompetansesenter. Både forskningsbasert kunnskap og praktisk erfaring fra eldreomsorgen anvendes og integreres i våre etterutdanninger. Målet er å sikre at veien fra utvikling av ny kunnskap til implementering i praksis blir kortest mulig.

Nettverk

NETTVERK: FRIVILLIGHET I PALLIASJON

Nettverket består av aktører som arbeider med frivillighet innen palliasjon. Formålet er å fremme deling av kunnskap og erfaring på tvers av frivillig sektor, helsevesen og forskning. Verdighets-senteret fasiliteter nettverket og inviterer til et årlig digitalt møte for deltakerne, samt et åpent webinar for alle interesserte. Deltakerne i nettverket har mulighet til å samarbeide mellom møtene og kan be om møter ved behov. I 2024 har nettverket hatt møte med Helsedirektoratet om det nye rundskrivet *Rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten*.

Deltakere i nettverket er: Aldring og Helse, Bergen Røde Kors Sykehjem, Fransiskushjelpen, Haukeland Universitetssykehus, Hospiceforum – Andøy hospice, Kompetansesenter i lindrende behandling – helseregion Vest, Kreftforeningen, Norges Røde Kors, Suldal kommune – kreft-koordinator, Termik, Verdighetsenteret, Ønske-transporten, USHT – Vestfold, Helsedirektoratet, Hospiceforum Norge, USHT – Agder Vest.

NETTVERK FOR ELDER OG FRIVILLIGHET

Nettverkets formål er å arbeide for bedre rammebetingelser for frivillige organisasjoner som har lavterskelaktiviteter for eldre, som støtte- og tilskuddsordninger og løfte frivillighetens betydning for sårbare eldre. Nettverket består av følgende organisasjoner: Norske Kvinners Sanitetsforening, Frelses-armeen, Livsglede for eldre, Kirkens Bymisjon, Pensjonistforbundet og Stiftelsen Verdighets-senteret.

FRIVILLIGHETSFAGLIGE FAGFORUM

Våre frivillighetsfaglige fagforumer er digitale møteplasser for frivillighetskoordinatorer fra hele landet som har gjennomført etterutdanningen Frivillighet i eldreomsorg. I år ble fagforumene arrangert fire ganger, med totalt 223 påmeldte deltakere. Her fikk deltakerne faglig påfyll samt en plattform for erfaringsutveksling og nettverksbygging på tvers av regioner. Årets temaer for fagforumene var: *Verktøy for mestring av arbeidshverdagen som frivillighetskoordinator*, *Politisk påvirkning*, *Samskaping*, *Frivillighet og Psykisk helse*.

COST-ACTION, ETHICS IN DEMENTIA

Verdighetsenteret er engasjert i COST-action, *Ethics in dementia* som er et internasjonalt nettverk av fagpersoner fra Europa hvor en deler erfaringer, fremskaffer kunnskap og jobber sammen i ulike arbeidsgrupper med tema etikk innen demens-omsorgen. Senteret har i løpet av 2024 ledet arbeidet med skriving av et vitenskapelig essay, «Advance Care Planning and Advance Directives: Navigating Ethical considerations in people with dementia – perspectives from Norway» sammen med Senter for medisinsk etikk og VID Vitenskapelig Høyskole. Dette essayet vil være norsk bidraget til antologien «Advanced Directives in Dementia Care – Cross-National Examinations» som vil bli publisert i løpet av 2025.

FOU-NETTVERKET FOR FORHÅNDSSAMTALER

Dette nettverket er for fagpersoner, forskere og andre med interesse for forhåndssamtaler i helsetjenesten. Som en del av vår etterutdanning i Palliativ eldreomsorg har vi benyttet simulering som pedagogisk metode i tillegg til forelesninger, for å styrke kunnskap, erfaring og handlingskompetanse i å gjennomføre forhåndssamtaler. Denne tilnærmingen ble i 2024 presentert for FoU-nettverket om forhåndssamtaler, som koordineres av Senter for medisinsk etikk.

NETTVERK ÅPENHET OM DØDEN

Utviklingssenter for sykehjem og hjemme-tjenester (USHT) Innlandet (Hedmark) og Hospice forum, Norge har mottatt tilskudd gjennom Helle Bennetts allmenntilrettefond til å samle, spre og evaluere arrangement som stimulerer til åpenhet om døden i Norge. Deltakere i nettverket kan dele sine erfaringer med arbeidet rundt aktiviteter relatert til åpenhet om døden og hente inspirasjon. Verdighetsenteret har presentert Sistehjelps-kurset. Det er fremmet et ønske om å tilby kurslederkurs for *Sistehjelp* i flere kommuner i samarbeid med USHT innlandet.

SAMARBEIDSPARTNER I ALREK HELSEKLYNGE

Verdighetsenteret er en samarbeidspartner i Alrek helseklynge, et tverrfaglig partnerskap mellom forskning, høyere utdanning, kommune og spesialisthelsetjeneste. Gjennom dette samarbeidet bidrar Verdighetsenteret med representanter inn i Faggruppen for eldre-helse og eldreomsorg, samt i Faggruppen for innovasjon og e-helse. Sistnevnte faggruppe utforsker og drøfter nye løsninger innen digitalisering, teknologi og tjenesteinnovasjon i helse- og omsorgssektoren. Faggruppen for eldre-helse og eldreomsorg arbeider for å styrke helse- og omsorgstjenestene for eldre gjennom et helhetlig og tverrfaglig perspektiv. Målet er å forbedre både helse, livskvalitet og tjenestetilbud for eldre på tvers av sektorer.

Publikasjoner og øvrig formidlingsarbeid

FORSKNINGSPUBLIKASJONER

- Aasmul, I., Steinseide, E.G. & Irgens, E.C. (2024). Dørene åpnes til det digitale klasserom – kompetanseheving under pandemien. Geriatrikisk sykepleie 01-2024.

BOKPUBLIKASJON

- Wilhelmsen, S.C. (2024). Vårt liv er ikke et personlig anliggende. Verdighetsenteret fra prosjekt til nasjonalt senter – en øyenvitneskildring.

FAGARTIKLER, KRONIKK OG DEBATT

- Aasmul, I. & Kolle, A. (2024). Akutt hjertestans – bør vi alltid starte gjenoppliving? Helsefagarbeideren
- Kolle, A. (2024). Delirium hos eldre blir ofte mistolket. Sykepleien.no
- Løseth, M. R. (2024). Sju tips for en velfungerende frivillighet i eldreomsorgen. Sykepleien.no
- Aarnes, G.C. & Løseth, M. R. (2024). Skeive eldre er usynlige. Helsefagarbeideren
- Von Hofacker, S., Eikemo, S.B. & Kolle, A. medforfattere (2024). Dødshjelpdebatt på faglige premisser. Aftenposten
- Tessem, J. & Løseth, M. R. (2024). Fem grep for et godt frivillig samarbeid. Kommunal Rapport
- Eikemo, S.B. & von Hofacker, S. (2024). Tiden er inne for å gjenopplive døden. Kommunal Rapport

RESSURSHETER

- Frivillighet i eldreomsorg – hvordan jobbe med politikk. Ressurshefte for frivillige og ansatte i kommune.

- Tre virkemidler for systematisering av frivillighetssatsing. Ressurshefte for ledere og de med koordinerende ansvar for frivillighet i helse- og omsorgstjenester.

POSTERPRESENTASJON

- Von Hofacker, S. & Steine, S. (2024) Hva sier du da, doktor? Implementering av et kurs for leger i kommunikasjon ved alvorlig sykdom, Landskonferanse i palliasjon
- Martin, K. & Eide, G.-K., Sanden Skauge, H. (2024) Simulering – for å heve kompetansen innen palliasjon, Landskonferanse i palliasjon
- Aasmul, I., Steinseide, E.G. & Irgens, E.C. (2024). Dørene åpnes til det digitale klasserom, NSFs E-Helsekonferanse
- Aasmul, I., Steinseide, E.G., Eide G.K. & Irgens, E.C. (2024) Fra innsikt til endring: Systematisk implementering for økt pasientsikkerhet i eldreomsorgen, Pasientsikkerhetskonferansen

PODCAST, RADIO OG FILM

- Eikemo, S.B. (2024). Hvordan skal man forholde seg til en som snart skal dø – Verdighetsenteret gir råd på sistehjelp.no [radioprogram] Frokostradioen.
- Eikemo, S.B. (2024). Intervju med regissør av filmen Ekko av kjærlighet Zara Zerny. Visning under En dag for Verdighet på Bergen Kino og Vega Scene.
- Von Hofacker, S., & Berntsen, N. (2024). Kurs om livets siste fase. Vestlandsrevyen.
- Løseth, M. R. & von Hofacker, S. (2024) Mestre Podcast 73. Eldre og Pårørende: Mestring av Alderdom. Stressmestre.
- Løseth, M. R. (2024) NRK Hordaland. Eldreomsorgen trenger frivillige.

Arrangement og opinionsdannelse

En verdig alderdom for alle

VERDIGHETSENTERETS VISJON

En stemme for både eldre og «de gamle»

Antallet mennesker med høy alder i vårt land er økende. At dette kan innebære utfordringer, er nok en del av bildet. Men eldre utgjør også en stor samfunnsmessig ressurs gjennom sin erfaring og kunnskap. Verdighetscenteret ønsker på ulike måter å løfte den eldre generasjons stemme i den offentlige samtalen. I vårt samfunn har vi, med rette, stor tro på at velferdsstaten ivaretar oss. Samtidig trenger samfunnet å bli minnet om dem som står i fare for å bli satt på sidelinjen. Sårbare grupper, som personer med demens og kognitiv svikt, har ofte små muligheter til å påvirke egen situasjon. Noen må tale deres sak og sørge for at begrepet 'verdighet for gamle' får et reelt innhold og en naturlig plass også på den politiske agenda, og at sentrale verdier som likeverd og menneskeverd også innebærer god, helhetlig omsorg – uansett alder.

Kunst og kultur har vært en del av senterets profil like fra etableringen i 2008. I bunn ligger en overbevisning om at litteratur, film, musikk, drama eller billedkunst kan åpne dører i oss, der det er et annet språk som gjelder. Ved å sette ord på det ordløse, skildre smerte, favne menneskets drømmer og erfaringer, kan kunst inngå i en fellesopplevelse som utfyller tradisjonell, faglig formidling.

Verdighetscenterets arrangementer supplerer senterets etterutdanninger, kurs og fagdager. Gjennom året har ulike arenaer blitt tatt i bruk – fra Festplassen og kinosalen til *Aldringsteltet* i Arendal.

I løpet av 2024 hadde styreleder Anne-Grete Strøm-Erichsen og daglig leder, Silje Eikemo, en rekke møter på Stortinget med politikere fra ulike partier.

Konferansen ble holdt på Thon Hotel Opera i Oslo, og var fulltegnet med nærmere 140 engasjerte deltagere som brenner for frivillighet og aktivitet i eldreomsorgen.

KONFERANSEN FRIVILLIGHET OG AKTIVITET I ELDEROMSORGEN

Konferansen *Frivillighet og aktivitet i eldreomsorg* fant sted den 6. og 7. november på Thon Hotel Opera i Oslo, og er et viktig nettverkspunkt for de som koordinerer frivillige i eldreomsorg. Årets konferanse var fulltegnet med nærmere 140 engasjerte frivillighetskoordinatorer og andre som jobber med å organisere frivillige, samt ansatte og ledere i omsorgssektoren, frivilligsentraler og frivillige organisasjoner fra hele landet, med særlig interesse for samspillet mellom frivilligheten og den offentlige helsesektoren. – *Dere skaper et inkluderende samfunn, og det er så fint å være her blant så mange som har lyst å gjøre hverdagen bedre for mennesker rundt seg. Jeg er imponert over alt det flotte arbeidet som frivilligheten bidrar med rundt om i hele landet, sa statssekretær Ellen Rønning-Arnesen i sin åpningstale.*

Styreleder for Verdighetscenteret, Anne-Grete Strøm-Erichsen understreket betydningen av tillit mellom helsepersonell og de frivillige, samt gode rammeverk. Av mange fine aktiviteter som ble presentert på årets konferanse, var Karlsrud skole og Klepp kommune som har fått i stand samarbeid mellom skoler og helsetjenestene i kommunen. Det ble også rigget til panelsamtale om det kommende rundskrivet fra Helsedirektoratet om rettslige rammer for samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og frivilligheten. I panelet satt representanter fra Frivillighet Norge, Norges Frivilligsentraler og kommuneadvokat Dag-Heine Bjørndal.

ARENDALSUKA

Hvordan er det å bli gammel i dag? Antallet eldre øker, og for å sette fokus på dagens situasjon og hva som må gjøres fremover for å sikre en god og verdig alderdom, opprettet Verdighetscenteret i samarbeid med Senteret for et aldersvennlig Norge, Pensjonistforbundet og Nasjonalt senter for aldring og helse *Aldringsteltet* på Arendalsuka 2024. De fire samarbeidspartnere tilbød et variert og innholdsrikt program gjennom hele Arendalsuka.

Tematikken i *Aldringsteltet* dekket et bredt spekter av emner, fra psykisk helse blant eldre til pårønderrollen, *Bo trygt hjemme*-reformen, samtaler ved livets slutt, aldersvennlige boliger, og hvilken rolle kunst og kultur kan spille for å øke livskvaliteten i eldreomsorgen. Et annet viktig tema var frivillighetens potensial i morgendagens eldreomsorg, med fokus på mangfold, mestring og mening. *Aldringsteltet* var godt besøkt gjennom hele uken!

Under Arendalsuka hadde vi gleden av å invitere til Aldringsteltet, hvor Verdighetscenteret var vertskap sammen med Pensjonistforbundet, Nasjonalt senter for aldring og helse og Senteret for et aldersvennlig Norge. Sammen med våre partnere kunne vi tilby de mange besøkende et rikholdig program som satte viktige tema relatert til det å bli gammel i Norge på dagsordenen.

DRONNING INGRIDS HAGE: HVORDAN ØNSKER DU Å BO NÅR DU BLIR GAMMEL?

Dronning Ingrid Hage er et botilbud for personer med demens i Oslo – i hagebyform. 18. april inviterte Senter for Aldring og Helse og Verdighetscenteret til et arrangement i kultursalen deres for å samtale om hva som kjennetegner gode boliger for eldre, hva som utgjør god demensomsorg og hva som kan gjøre dagene som pårørende bedre. Arrangementet tok utgangspunkt i eldres egne historier, se gjerne aarringer.no for flere av disse.

En av historiene som ble løftet frem var om frisørdama Jorun som fikk operaen til Bjørvika – og som nå bor i Dronning Ingrid Hage. Historien ble opplest av skuespiller Hildegunn Riise og Sverre Wilhelmsen fra Verdighetscenteret.

GENERASJON – EN ALDRINGSFESTIVAL

Generasjon – en aldringsfestival ble arrangert i Bergen 13. mai. Festivalens visjon er å fremme bærekraftige, fremtidsrettede løsninger for et aldringsvennlig samfunn. Dagen var fullspekket med debatter og samtaler, verksteder, oppdatert forskning, kunstopplevelser og en mesterklasse spesielt for omsorgsarbeidere. Verdighetscenteret deltok i styringsgruppen for festivalen sammen med Senter for Aldring og helse, GC Rieber Fondene, Bergen Nasjonale Opera og Bergen Kommune Byrådsavdeling for eldre, helse og omsorg. Verdighetscenteret deltok med flere bidrag, blant annet et direkte Årringer-intervju på hovedscenen med hypokonderlegen Ingvar Wilhelmsen.

Et knippe medarbeidere fra Verdighetscenteret i parade på Torgalmenningen i Bergen, som et ledd i Generasjonsfestivalens visjon om å løfte aldringens verdi ut i samfunnet.

EN DAG FOR VERDIGHET

I samarbeid med Bergen Internasjonale filmfestival (BIFF) har Verdighetscenteret siden 2012 koordinert et arrangement med visning av en ny dokumentarfilm som formidler historier om hva verdighet betyr i hverdagen. Målet er å skape en møteplass hvor ulike grupper samles og inspireres til omsorgsarbeid og frivillig innsats. I 2024 viste vi filmen *Ekko av kjærlighet* – en klok og rørende dokumentar om livet, døden og kjærligheten. Filmen formidler sterke historier om å gjenoppdage livsgleden, når man har mistet sin livsledsager. 21. oktober ble den største salen på Bergen Kino fylt av elever, lærere, helsefagarbeidere, frivillige og pårørende. I Oslo ble dagen markert 23. oktober på Vega Scene med i alt fem forestillinger for rundt 250 publikummere med blant annet elever innen helsefagutdanning og voksenopplæring.

I Bergen ble arrangementet gjennomført i samarbeid med Bergen kommune – byrådsavdeling for eldre, helse og frivillighet, Bergen Røde Kors Sykehjem, Åsane videregående skole – helsefagarbeiderutdanningen og VID vitenskapelige høyskole. Samarbeidspartnere i Oslo er Vega Scene, Fagforbundet Oslo – Yrkesseksjon helse og sosial, Pensjonistforbundet og Nettverket for Helse- og oppvekstfag i Osloskolen.

FORTELLINGER FRA LIVETS STORE SCENE

Årringer er et samarbeid mellom Nasjonalt senter for aldring og helse og Verdighetsenteret. Prosjektets mål er å bidra til å redusere stigma, motvirke aldersdiskriminering og formidle kunnskap om det å bli og være eldre i Norge.

Hva er det som påvirker vår livskvalitet? Prosjektets 25 intervjuer gir innblikk i et mangfold av livsfortellinger, fire av disse kom til i 2024: Jorun Valeur (74): Frisørdama som fikk operaen til Bjørvika, Chr Rieber (99): Topplederen som vil forebygge ensomhet blant eldre, Ingvard Wilhelmsen (75): Et godt liv handler om å finne ut hvorfor vi er her på jorden og Erna Stensrud (82): Men trua klarte de ikke å knekke. Flere av intervjuene fra Årringer er gjennom året blitt fremført som en levende dialog under ulike arrangementer, og det er laget digital utstilling, som viser et utvalg av reportasjene. Utstillingen har blant annet blitt vist under Arendalsuka og Generasjon – en aldringsfestival.

Christian Rieber (99) brenner for en aktiv aldring og større frivillig engasjement blant eldre. – Frivillig arbeid fører ikke bare til at viktige oppgaver blir utført. Det sosiale nettverket som utvikles gjennom felles innsats bidrar til å redusere ensomhet og depresjon blant eldre.

SEMINAR OM DØDSHJELP

I 2024 ble tematikken dødshjelp på ny et tema i media og debattfora. Verdighetsenteret bidro inn i opinionsdannelse og refleksjon ved å organisere det åpne seminaret *Livets slutt – skal vi velge selv?*, med foredrag og påfølgende samtale omkring tematikken.

Foredragsholdere var: Dagny Faksvåg Haugen (prof. emerita i palliativ medisin, UIB), Jan Reinert Karlsen (førsteamanuensis i vitenskapsteori, UIB) og Christian Lommedal (leder, humanetisk forbund).

Seminaret hadde 60 deltakende og ble ledet av Sebastian von Hofacker, faglig leder ved Verdighetsenteret.

VERDENSDAGEN FOR LINDRENDE BEHANDLING – MARKERINGEN I BERGEN

Den årlige markeringen av Verdensdagen for lindrende behandling ble i år gjennomført i samarbeid med Kreftforeningen, Kompetanse-senter i lindrende behandling, region Vest og VID vitenskapelig høyskole. Tema var «nærmiljø som bryr seg», som også var tema for foregående året, samt vil bli fokus for fremtidige markeringer. Flere appeller, blant andre ved byrådslederen og faglig leder ved Verdighetsenteret, musikalske innslag og et fakkeltog, samt bred mediedekning, skapte oppmerksomhet for behovet for nabohjelp og engasjement i sivilsamfunnet for alvorlig syke og skrapelige eldre.

Kommunikasjon og media

Kommunikasjonsarbeidet i 2024 handlet om å synliggjøre bredden i Verdighetsenterets arbeid, gjøre våre tilbud kjent for målgruppene og delta i samfunnsdebatten om en verdig alderdom. I løpet av året publiserte vi flere nyhetsartikler månedlig på verdighetsenteret.no, i tillegg til nye portrettsaker på aarringer.no.

Nyhetsbrevet sendes ut annenhver måned til nesten 5000 mottakere, og vi deler jevnlig innhold på Instagram, Facebook og LinkedIn. I tillegg blir vi stadig mer synlige i eksterne kanaler som Fagforbundets nyhetsbrev, og Frivillighet Norge og Aldring og helse sine nettsider. For å øke vår rekkevidde prioriterer vi også publisering i fagtidsskrifter og redaksjonelle medier.

For å styrke kommunikasjonsarbeidet i årene fremover søkte Verdighetsenteret om bistand fra Prosperastiftelsen, et nettverk av erfarne konsulenter som jobber frivillig for ideelle organisasjoner. I desember mottok vi en rapport med konkrete anbefalinger og strategier tilpasset våre målgrupper. Vi takker de seks dyktige pro bono-konsulentene for verdifulle innspill som vil løfte vår kommunikasjon i årene som kommer.

Høsten 2024 hadde vi gleden av å jobbe med Verdighetsenterets kommunikasjonsstrategi, sammen med seks konsulenter fra Prosperastiftelsen.

Verdighetscenterets gründer Stein Husebø ble 80 år i oktober 2024. Her avbildet med Sverre Chr. Wilhelmsen, Verdighetscenterets brobygger, som gikk av med pensjon i 2024. Et kreativt, karismatisk og ambisiøst radarpar som har utviklet Verdighetscenteret fra et prosjekt på slutten av 90-tallet til et nasjonalt kompetansesenter.

Organisasjon

Medarbeidere gjennom 2024

Silje B. Eikemo

Daglig leder

Sebastian von Hofacker

Faglig leder

Aina Kolle

Leder – Helse og omsorg

Marion Rodgers Løseth

Leder – Frivillighet og kultur

Ragnhild Tyssen Iversen

Økonomi- og administrasjonsleder

Sverre Chr. Wilhelmsen

Brobygger – arrangementer, opinionsdannelse (til 01.07.2024)

Irene Aasmul

Fag- og forskningsutvikler
– Helse og omsorg

Gry Caroline Aarnes

Rådgiver – Frivillighet og kultur
(til 31.09.2024)

Nina Alver Berntsen

Rådgiver – Helse og omsorg

Gro-Kathrin Eide

Rådgiver – Helse og omsorg

Susanne Lier Fagerbakke

Rådgiver – Frivillighet og kultur
(tilbake fra permisjon 07.10.2024)

Eirik Fluge

Kultur- og samfunnskontakt
(fra 01.04.2024)

Eirin Hillestad

Fag- og forskningsutvikler
– Frivillighet og kultur

Elsa Christine Irgens

Rådgiver – Helse og omsorg
Ph.d.-kandidat, Høgskulen på Vestlandet
og Haukeland Universitetssjukehus

Hilde Kleppestø

Kommunikasjonsansvarlig

Beate Magerholm

Rådgiver – Frivillighet og kultur

Kjersti Martin

Rådgiver – Helse og omsorg

Elisabeth Odland

Rådgiver – Helse og omsorg
(fra 15.01.2024)

Harald Skartland Pirolt

Rådgiver – Helse og omsorg
(fra 15.01.2024)

Helen Sanden Skauge

Rådgiver – Helse og omsorg

Evy Gangstø Steinseide

Rådgiver – Helse og omsorg
Ph.d.-kandidat, VID Vitenskapelig Høyskole

Julie Tessem

Rådgiver – Frivillighet og kultur

Trude Kvam Ulleland

Rådgiver – Frivillighet og kultur
(tilbake fra permisjon 02.10.2024)

Maria Veske

Rådgiver – Frivillighet og kultur

*Ett er nødvendig – her
i denne vår vanskelige verden
av husville og heimløse:*

Å ta bolig i seg selv

*Gå inn i mørket
og pusse sotet av lampen.*

*Slik at mennesker på veiene
kan skimte lys
i dine bebodde øyne.*

Ett er nødvendig av Hans Børli
Dag og drøm (diktsamling, 1956)

